

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE

PROGRAM RADA ZAVODA ZA 2017. GODINU

*(Mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana
zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017
godinu koje sprovodi Zavod)*

Podgorica, januar 2017. godine

UVOD

Prema odredbama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti je predviđeno da Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donosi Program rada kojim se utvrđuju mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja koje sprovodi Zavod.

Vlada Crne Gore je 29.12.2016 godine donijela Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017. godinu, kojim su utvrđene mjere i aktivnosti usmjerene ka ostvarivanju prioriteta i ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 usvojenom 17.12.2015. godine.

Budžetom Crne Gore za 2017. godinu u dijelu mjera i aktivnosti iz Akcionog plana koga sprovodi Zavod za zapošljavanje opredijeljeno 8.800.000,00 Eur, a od toga se 6.000.000,00 Eur odnosi na Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Program rada Zavoda za 2017. godinu sistematizovan je tako da su **u prvom dijelu**, u sažetoj formi, data osnovna programska polazišta i osnovne karakteristike kretanja na tržištu rada u 2016. godini, u komparaciji sa 2015. godine (Godišnjim Izveštajem o radu Zavoda za 2016. godinu daju se detaljniji podaci), **u drugom dijelu** dati su osnovni elementi realizacije mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom u kojima je nosilac ili partner u realizaciji Zavod za zapošljavanje, a koje će se operativno-tehnički i dinamički realizovati na osnovu odgovarajućih odluka Upravnog odbora Zavoda, a **u trećem dijelu** finansijski okvir za realizaciju programskih aktivnosti.

Programom rada utvrđene se mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja koje u 2017. godini sprovodi Zavod ali treba imati u vidu da Zavod realizuje i niz drugih redovnih aktivnosti vezanih za **vođenje evidencija i tehnologiju rada sa nezaposlenim, posredovanje u zapošljavanju, ostvarivanje prava iz osiguranja od nezaposlenosti, redovno analiziranje i izvještavanje o kretanjima na tržištu rada, itd.**

I. POLAZNE OSNOVE I KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA

Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020. godina, koja je usvojena krajem 2015. godine, predstavlja osnovni programski okvir za definisanje politike zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u narednih nekoliko godina.

Strategija predstavlja sektorski doprinos otklanjanju prepreka privrednom rastu Crne Gore i direktan je **nastavak strateškog okvira koji je postavljen Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2012-2015. godine**. Ovo iz razloga što je postojeći strateški okvir zasnovan na međsektorskoj definiciji politike zapošljavanja, koja obuhvata mjere kako na strani ponude tako i na strani tražnje, razvojne ciljeve politike zapošljavanja i opšteg razvoja ljudskih resursa.

Strukturno gledano, Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 sadrži četiri prioriteta koji su usko povezani i sprovođenje svakog pojedinačnog prioriteta u velikoj mjeri zavisi od uspjeha ostalih prioriteta. Strategija se operacionalizuje kroz godišnje Akcione planove.

Opšti cilj strategije je „**Stvaranje optimalnih uslova za rast zaposlenosti i unapređenje ljudskih resursa u Crnoj Gori**“ i za njegovu realizaciju definisana su četiri prioriteta.

Prvi prioritet - Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti, odnosi se na unapređenje poslovnog okruženja, porast konkurentnosti i jačanje makroekonomske stabilnosti u cilju ubrzanja privrednog rasta kao glavnog generatora rasta zaposlenosti. Takođe, odnosi se na mjere aktivne politike zapošljavanja koje su usmjerene prema većoj efikasnosti tržišta rada, uključujući i jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje.

Cilj 1: Stimulisanje kreiranja zaposlenosti i podsticanje konkurentnosti unapređenjem poslovnog okruženja

Cilj 2: Povećanje efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na uključivanje na tržište rada mladih, žena i dugoročno nezaposlenih lica

Cilj 3: Obezbeđivanje veće zaposlenosti u nerazvijenim područjima Crne Gore

Drugi prioritet - Efikasno funkcionisanje tržišta rada, odnosi se na promovisanje fleksigurnosti i smanjivanje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja, usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike, kao i podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti kroz dobro odmjereno balans podsticaja, prevencija i sankcija.

Cilj 1: Usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike

Cilj 2: Promovisanje fleksigurnosti i smanjivanje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja

Cilj 3: Podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti

Prioritet - Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada, odnosi se na rast produktivnosti i razvoj ljudskih resursa kroz unapređenje znanja, vještina i kompetencija u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja i povećanja konkurentnosti kroz formalno obrazovanje,

neformalno učenje i osposobljavanje. Implementacija strateškog cilja trebalo bi da doprinese smanjenju kvalifikacionog jaza (između tekuće tražnje na tržištu rada i znanja i vještina na strani ponude rada).

Cilj 1: Promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju

Cilj 2: Unapređenje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima i usaglašavanje sa potrebama tržišta rada

Kroz prioritet - Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva djelovaće se na unapređenje socijalnih davanja i usluga socijalne i dječje zaštite, u cilju bolje pokrivenosti i aktivacije ranjivih grupa, integracije u obrazovanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom, kao i na podsticanju uključivanja pripradnika ranjivih grupa na tržište rada.

Cilj 1: Unapređenje socijalne inkluzije i sistema socijalne i dječje zaštite

Cilj 2: Integracija u obrazovanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom

Cilj 3: Uključivanje društveno ranjivih grupa na tržište rada

Cilj 4: Stvaranje uslova za razvoj socijalnog/društvenog preduzetništva

Za ocjenu uspješnosti sprovođenja ove kao i prethodne Strategije koriste se isti pokazatelji, a kao početne vrijednosti uzete su one ostvarene u 2015 godinini (III kvartal). Pri tome se, prvenstveno, imao u vidu širi ekonomski kontekst kao realne osnove koji će u sinergiji sa realizacijom mjera i aktivnosti predviđenih Strategijom dati očekivane rezultate njene implementacije.

Tako se Programom ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016-2018, koje je usvojila Vlada početkom predhodne godine, predviđa:

- U periodu 2016-2018. godine doći će do **bržeg rasta crnogorske ekonomije**, uslijed rasta investicione aktivnosti i angažovanja domaćih potencijala, prvenstveno u sektoru građevinarstva. U ovom periodu se predviđa snažan doprinos sektora turizma i komplementarnih sektora trgovine i transporta uz oslanjanje na poljoprivredu kao faktora supstitucije uvoza hrane i povećanog izvoza. Prosječna projektovana stopa rasta BDP-a za period 2016-2018. iznosi 3,8%.
- **Rast stranih direktnih investicija** (ulaganje u preduzeća, banke i nekretnine), koji će prosječno godišnje iznositi oko 13,5% BDP-a. Ovako visoke stope SDI bazirane su na realizaciji dijela najavljenih investicija u oblasti infrastrukture, turizma, energetike i poljoprivrede. Izvoz roba i usluga će rasti po prosječnoj stopi od 5,1% u periodu 2015-2017, pri čemu se projektuje brži rast izvoza usluga (potrošnja stranih turista) od rasta izvoza roba. Rast izvoza roba bi trebalo da bude podstaknut oporavkom u sektoru metalske industrije, kao i rastom izvoza poljoprivrednih proizvoda uz stabilnu proizvodnju struje.
- Kao posljedica rasta ekonomske aktivnosti, **zaposlenost postepeno rasti** tokom čitavog perioda (prosječno 0,7% godišnje).
- **Stopa nezaposlenosti**, mjerena metodologijom ILO, postepeno će se smanjivati, da bi 2020. godini iznosila 14,0%.
- Može se **očekivati blagi uzlazni rast stope inflacije**, koja bi u periodu 2017-2018 dostigla vrijednosti od 2,0%.

Na osnovu navedenih makroekonomskih projekcija a prije svega pozitivnog privrednog rasta realno je očekivati i poboljšanje na tržištu rada, što je posebno vidljivo iz trendova tokom 2014, 2015i 2016. godine, iako se ovo tržište, po pravilu, sporije oporavlja od ostatka ekonomije.

Strategijom su utvrđeni i pokazatelji mjerenja njene implementacije, prema kojima je, između ostalih, predviđeno da se, u četvorogodišnjem periodu, međunarodna uporediva stopa nezaposlenosti (15-64) prema Anketi o radnoj snazi (MONSTAT), poveća sa 50,4% na 56%, stopa zaposlenosti žena (15-64) poveća sa 45,3% na 51, stopa nezaposlenosti (15-64) smanji sa 18,2% na 14%, stopa nezaposlenosti mladih (15-24) smanji sa 35,8 na 29%, stopa registrovane nezaposlenosti prema podacima ZZZCG smanji sa 14,95% na 13,5%, itd.

Makroekonomska predviđanja i budžetska ograničenja kao osnov za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017. godinu

Prema smjernicama makroekonomske i fiskalne politike 2015-2018, ekonomska politika Crne Gore u posmatranom periodu, biće uslovljena nizom faktora, od kretanja na globalnom i regionalnom nivou, obaveza iz procesa pridruživanja EU, do potrebe stvaranje uslova za jačanje ekonomskog rasta i razvoja i, s tim u vezi, valorizacije značajnih prirodnih, privrednih i ljudskih potencijala.

Osnovni cilj ekonomske politike je **povećanje zaposlenosti i životnog standarda** svih stanovnika Crne Gore. Da bi se stvorili uslovi za brži i ravnomjerniji rast i razvoj, uspostavljen je aktivan odnos i radi se na suštinskom rješavanju identifikovanih problema, odnosno smanjenju/eliminisanju ključnih prepreka i izazova sa kojima se suočava Crna Gora na makroekonomskom nivou, a koji se, prije svega, odnose na fiskalnu stabilnost i stabilnost finansijskog i, u tom okviru, posebno bankarskog sektora

S tim u vezi osnovne pretpostavke ekonomskog rasta oslanjaju se na sljedećem:

- sprovođenje započetih strukturnih reformi, kao i realizacija utvrđenih prioritarnih sektorskih politika i infrastrukturnih projekata, što će rezultirati bržim ekonomskim rastom i povećanjem konkurentnosti crnogorske ekonomije, a što je kompatibilno i sa zahtjevima i preporukama Evropske komisije
- odgovorno vođenje fiskalne politike, bazirane na principima konkurentnosti, predvidivosti i konzistentnosti, je osnovno opredjeljenje Vlade Crne Gore. Obezbjedenje i održavanje fiskalne stabilnosti nije samo preduslov ukupne ekonomske stabilnosti i dugoročnog privrednog rasta, već i determinanta dostupnosti međunarodnih finansijskih tržišta, odnosno pregovaračke pozicije Crne Gore u procesu pristupanja EU. Povećanje budžetskih prihoda, smanjenje tekuće potrošnje i povećanje investicija u infrastrukturu, uspostavljanje trenda smanjenja javnog duga i njegovo finansiranje iz ekonomskog rasta, očekivani su rezultati mjera i aktivnosti iz domena fiskalne politike.

Prema projekcijama Ministarstva finansija Crne Gore, u periodu 2015-2018. godine predviđen je realan rast BDP-a od 4,0% u 2017 i 3,0% u 2018. godini. Prosječan rast u kompletnom četvorogodišnjem periodu će iznositi 3,6%, s tim što će doći do pada ekonomske aktivnosti u 2018. godini kao posljedica visoke baze iz prethodne godine i modela rasta zasnovanog na investicijama. Zaposlenost će se postepeno povećavati tokom čitavog perioda (prosječno 0,7% godišnje) kao posljedica rasta ekonomske aktivnosti uzrokovane visokim nivoom investicija. Dinamika na tržištu rada će svakako

zavisiti od stepena uključivanja domaćih kapaciteta u realizaciju projekata. Nezaposlenost, mjerena metodologijom ILO, postepeno će se smanjivati, da bi se sa 19,4% u 2014, smanjila na 18,1% u 2018, kao rezultat rasta ekonomske aktivnosti, a posebno u sektorima građevinarstva i vađenje ruda i kamena.

Potreba nastavljanja budžetske konsolidacije i štednje, uslovljava i dalji nivo smanjenog obima sredstava namijenjenih aktivnim mjerama tržišta rada, koje čine okosnicu mjera/aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja za 2017. godinu. Tako je prema budžetskom okviru za 2017. godinu, planiran iznos sredstava za mjere aktivne politike zapošljavanja u iznosu od oko 2,8 miliona Eur što uslovljava izbor onih aktivnih mjera koje u kratkom roku mogu dati najveće rezultate, poštujući principe selektivnosti i ciljana na najugroženije grupe nezaposlenih lica.

Takođe, planirana su sredstva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom u iznosu od oko 6 miliona eura.

Ovdje treba istaći i sredstva opredijeljena za realizaciju petog ciklusa Programa stručnog osposobljavanja visokoškolaca u iznosu od oko 8 mil. Eur.

Takođe, kroz implementaciju nove Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica (2016-2017), nastaviće se davanje određenih olakšica/subvencija za preduzeća ili poslodavce koji zapošljavaju određene kategorije nezaposlenih lica, a koja su svrstana u kategorije lica koja su u nepovoljnom položaju. Ova sredstva se, u širem smislu, mogu smatrati mjerom aktivne politike tržišta rada.

Ocjene stanja i preporuke iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori u 2016. godini

Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore u 2016. godini, ukazuje da je Crna Gora postigla određeni nivo spremnosti u pogledu oblasti zapošljavanja i socijalne politike. Određeni napredak je postignut u referentnom periodu, ali je potrebno nastaviti sa reformama i usklađivanjem sa evropskom legislativom. Međutim, kao kritično pitanje označena je trenutna situacija na tržištu rada.

S tim u vezi, u Izvještaju se preporučuje da je neophodno **povećati iznos sredstava namijenjenih sprovođenju aktivnih mjera zapošljavanja** koje targetiraju mlade, žene i teže zapošljive kategorije nezaposlenih lica. Takođe, potrebno je **ukinuti zakonodavne mjere koje obeshrabruju učešće žena na tržištu rada** (odredbe Zakona o dječjoj i socijalnoj zaštiti).

Nadalje, zaključci sa ministarskog sastanka u Briselu povodom ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore za 2016. godinu, preporučuju Crnoj Gori da je za poboljšanje funkcionisanja tržišta rada potrebno **„da se produži radni vijek i smanje destimulansi za rad kroz osnaživanje veze između mjera aktivacije i socijalne pomoći, kako bi se unaoprijedilo učešće na tržištu rada dugoročno nezaposlenih, žena i mladih. Da se sprovedu strategije za usklađivanje obrazovanja i vještina sa potrebama tržišta rada“** .

Osnovne karakteristike tržištu rada u 2016. godini

Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema indikatorima Monstata kao šireg uvida u cjelinu kretanja i stanju na tom tržištu (Ankete o radnoj snazi iz III kvartala 2016. godine i III kv. 2015 god.) i prema podacima Zavoda za zapošljavanje mogle bi se svesti na sledeće:

- Stopa aktivnosti stanovništva starosti preko 15 godina je u III kvartalu 2016. u odnosu na III kvartal 2015. porasla sa 55,0% na 55,9%, odnosno za 0,9 p.p. Stopa aktivnosti muškaraca, je porasla za 1,9 p.p, (sa 61,8% na 63,7%) dok je stopa aktivnosti žena ostala na približno istom nivou (48,4% : 48,6%).
- Stopa zaposlenosti je porasla sa 45,9% na 46,5% ili za 0,6 p.p. Kod muškaraca je porasla sa 52,0% na 52,4% a kod žena sa 40,1% na 40,7%.
- Stopa aktivnosti stanovništva uzrasta 15-64 u posmatranom periodu (III kvartal 2016. u odnosu na III kvartal 2015.) porasla je sa 63,9% na 65,1%, Kod muškaraca je veća za 2,6 p.p.(72,4% : 69,8%) dok je kod žena bila nešto niža (57,8% : 57,9%).
- Stopa zaposlenosti je kod ove starosne grupe (15-65) porasla sa 53,1% na 53,9% (kod muškaraca sa 58,6% na 59,4% a kod žena sa 47,6% na 48,5%).
- Ukupna zaposlenost je u III kvartalu 2016. u odnosu na III kvartal 2015. godine porasla za 1% (sa 229.900 na 232.400) pri čemu je u poljoprivrednim i nepoljoprivrednim djelatnostima ostala na približno istom nivou dok je u uslužnim povećana za 1,7%.
- U sjevernom, središnjem i primorskom regionu rast zaposlenosti je na nivou ostvareng prosjeka od oko 1% tako da je njihovo učešće u ukupnoj zaposlenosti ostalo na približno istom nivou (19,5% : 52,0% : 28,5%).
- Stopa nezaposlenosti, prema podacima Monstata, ostala je na približno istom nivou (16,8% : 16,5%), ali je u tome stopa nezaposlenosti muškaraca povećana sa 15,7% na 17,6%, dok je stopa nezaposlenosti žena smanjena sa 17,5% na 15,8%. Stopa nezaposlenosti u EU28 je u proteklih godinu dana imala trend smanjena tako da je u novembru 2016. godine bila 8,3% a u novembru 2015. godine 9,0%. Najniža je bila u Češkoj Republici 3,7% i Njemačkoj 4,5% i a najveća u Grčkoj 19,2% i na Kipru 14,2% (u Španiji je u septembru 2016. godine bila 23,1%)..
- Kod mladih uzrasta 15-24 godine stopa aktivnosti je povećana sa 31,9% na 38,2%, zaposlenosti sa 20,9% na 25,4%, a stopa nezaposlenosti smanjena sa 34,5% na 33,5%. Stopa nezaposlenosti mladih u EU28 u novembru 2016. godine je bila 18,8% (najniža je bila u Njemačkoj 6,7% i Holandiji 10,3% a najveća u Španiji 44,4% i Italiji 39,4%).

- Prema Anketi, od ukupnog broja zaposlenih u III kvartalu 2016. godine 18,9% lica je bilo samozaposleno odnosno bavilo se nekim vidom preduzetništva što je na nivou ostvarenog u III kvartalu 2015. godine. Mušku populaciju karakteriše značajno veći stepen preduzetničke aktivnosti, odnosno sopstveni posao posjeduje 25,0% zaposlenih muškaraca, dok ovaj vid karakteriše svega 11,4% zaposlenih žena.
- Prema podacima Monstata, prosječan broj registrovane zaposlenosti u periodu I-XI 2016. godine je bio 177.948 ili za 1,2% veći u odnosu na isti period prethodne godine.
- Posmatrano po pojedinim sektorima, najveći rast broja zaposlenih ostvaren je u djelatnosti građevinarstva (veći za 8,5%) dok je broj zaposlenih u djelatnosti rudarstva bio niži za 15%.
- Prosječan broj zaposlenih u industriji (rudarstvo, elektroprivreda, prerađivačka industrija) je u periodu I – XI 2016. godine bio za 3,5%% niži (15.409:15.964) u odnosu na isti period prethodne godine dok je u javnom sektoru (državna uprava, obrazovanje, zdravstvo) bilo za 1,0% veći (46.532 : 46.093).
- Broj zaposlenih u novembru 2016. godine je bio 178.278 ili za 2,3% veći u odnosu na novembar 2015. god. (174.402).
- Ukupan broj nezaposlenih, prema podacima Zavoda za zapošljavanje, je na kraju 2016. godine (49.487) bio je za 24,8% ili 9.856 veći u odnosu na godinu dana ranije (34.687).
- Kod većina opština broj nezaposlenih je porastao, a nominalno najviše u opštini Berane (dvostruko veći), Budva (60,5% veći) i Plav (51,7%) dok je u opštinama Cetinje, Kolašin, Plužine, Žabljak i Kotor bio nešto niži. Nezaposlenost kod sjevernog regiona je bila za 32,3% veća tj. iznad ostvarenog prosjeka u CG (24,8%) dok je kod središnjeg i primorskog regiona ispod tog prosjeka (21,0%;18,7%). Takav rast uticao je povećanje učešća sjevernog regiona u ukupnoj nezaposlenosti sa 38,3% na 40,6% dok je učešće središnjeg i primorskog regiona smanjeno sa 42,3% na 40,9% odnosno sa 19,1% na 18,5%.
- U ukupnoj nezaposlenosti žene učestvuju sa 52,3% (25.842) a muškarci 47,7% (23.640) što je, iako nominalno veće, na približno istom strukturnom odnosu kao i krajem 2015. godine.
- Stopa registrovane nezaposlenosti krajem 2016. godine je bila 21,33% a krajem prethodne 17,24%.
- Osnovni razlog ovih promjena je primjena novih rješenja Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti prema kojem se ostvarivanje novčane naknade nekih kategorija žena vezuje i za određeni period statusa nezaposlenosti.
- Nezaposlenost mladih kategorija nezaposlenih (do 25 godina) u ukupnoj nezaposlenosti je nešto smanjena (sa 19,4% na 18,4%) ali je povećano učešće starijih od 50 godina sa 22,8%

na 24,1% što znači da je u ukupnoj nezaposlenosti poraslo učešće onih u optimalnoj radnoj dobi.

- Učešće lica koja traže zaposlenje preko 1 godine u ukupnoj nezaposlenih (dugoročna nezaposlenost) je krajem 2016. godine bilo znatno niže (45,3%) u odnosu na kraj 2015. godine (49,5%).
- Učešće nezaposlenih bez radnog staža u ukupnoj nezaposlenosti povećan je sa 33,2% na 38,8% što je posledica znatnog većeg rasta novoprijavljenih bez radnog staža (19%) od rasta ukupnog broja novoprijavljenih na evidenciji Zavoda u 2016. godine (8,8%).
- U kvalifikacionoj strukturi ukupnog broja nezaposlenih lica krajem 2016. godine dominantno učešće od 24.256 ili 49% imaju nezaposleni sa III, IV i V stepenom obrazovanja što je 4.215 ili 21% više u odnosu na kraj 2015. godine (20.041), nezaposleni sa visokim obrazovanjem čine 22,0% ili 10.904 (31.12.2015. godine 10.087 ili 7,5% manje), a nezaposlenih sa I i II sss – je 31.12.2016 bilo 4.729 ili 54,3% više (13.444 : 8.715) tako da je i njihovo učešće u ukupnoj nezaposlenosti povećano sa 22% na 27,2%).
- Ukupna ponuda radne snage je u 2016. godini (86.352) bila za 10,8% ili 8.462 veća u odnosu na 2015. godini (77.890). Učešće NK zanimanja u ukupnoj ponudi je povećano sa 18,7% na 22,5% (sa 14.608 na 19.489) i nominalno je veća za 4.881 ili 33,4%, učešće zanimanja sa srednjom stručnom spremom ostalo je na približno istom nivou (50,3% : 50,2%) a nominalno je veća za 3.709 ili 9,4% (43.366 : 39.657) dok je učešće visokog obrazovanja smanjeno sa 24,8% na 22,2%, a nominalno je je ostalo na približno istom nivou (19.201 : 19.363).
- U 2016. godini nastavio se trend smanjivanja tražnje, posmatran kroz prijavljivanje slobodnih radnih mjesta, kao jedan od osnovnih pokazatelja apsorpcione moći tržišta, odnosno mogućnosti zapošljavanja, budući da je ona u odnosu na 2015. godinu za 10,5% ili 3.715 niža (31.880 : 35.595). Učešće tražnje nekvalifikovane radne snage u ukupnoj tražnji je smanjeno sa 36,6% na 26,6% a nominalno je niža za 4.457 ili 34,4% (8.500 : 12.957) dok je to učešće kod srednjeg i visokog obrazovanja poraslo sa 23,7% na 34,7% (13.949 : 12.368) odnosno sa 15,6% na 17,6% (5.601 : 5.569).
- Prema povratnim informacijama dobijenim od strane poslodavaca obim zapošljavanja u 2016. godini (14.028) je približan ostvarenom u 2015. godini (14.160). Kao i kod smanjenja tražnje i zapošljavanje nekvalifikovane i polukvalifikovane radne snage je niže za 19,1% (sa 3.573 na 2.890), a kod srednjeg i visokog obrazovanja veće za 5% odnosno 6,5% (sa 6.742 na 7.079 i sa 3.514 na 3.744). Analogno tome, i učešće zapošljavanja nekvalifikovanih i polukvalifikovanih radnika u ukupnom zapošljavanju je smanjeno sa 25,3% na 20,6% dok je kod srednjeg i visokog povećano sa 47,6% na 50,5% odnosno sa 24,8% na 26,7%).

- Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, u četvrtom ciklusu (2015/2016 godina) je sproveden za 3.518 visokoškolaca (ovim programom su u 2016/2017 obuhvaćena 3.273 lica).
- U 2016. godini izdato je 14.588 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca što je za 2.223 ili 13,3% dozvole manje u odnosu na 2015. godinu (16.811). Zapošljavanje stranaca je znatno smanjeno posebno ako se ima u vidu da je ono u 2015. bilo 18,7%, u 2014. za 61,0% a u 2013. za 53,6% veće od zapošljavanja domaće radne snage dok je u 2016. godini gotovo izjednačeno.

Stanje na tržištu rada je i dalje složeno sa nizom **izazova** koji ograničavaju, odnosno uslovljavaju povoljnija kretanja na tom tržištu koji se, u osnovi, mogu svesti na sledeće:

- **Niska stopa aktivnosti radne snage i visoka stopa nezaposlenosti**

Jedan od najvećih izazova tržišta rada Crne Gore je niska stopa aktivnosti radne snage. Prema podacima za stanovništvo starosne dobi od 15 do 64 godine, Crna Gora zaostaje za prosjekom Evropske unije za oko 12 procentnih poena, odnosno, u drugom kvartalu 2016. godine ova stopa izosila 63,6%. U ovom segmentu naročito je izražena rodna nejednakost, te je stopa aktivnosti muškaraca u referentnom periodu iznosila 70,6%, a 56,6% za žene. Značajan uticaj na formiranje još većeg jaza u pogledu razlika u stopi aktivnosti imale su i pomenute promjene u zakonskoj regulativi sistema socijalne i dječje zaštite stvarajući destimulanse za učešće žena na tržištu rada.

- **Nedovoljna uključenost žena, mladih i ostalih teže zapošljivih kategorija nezaposlenih lica na tržište rada**

Poseban izazov crnogorskog tržišta rada predstavlja nedovoljna uključenost žena, mladih i ostalih teže zapošljivih kategorija nezaposlenih lica na tržište rada. Otežan pristup tržištu rada, ograničen uticaj posebnih aktivnih mjera za određene kategorije i osjetne posljedice ekonomske krize, predstavljaju značajne prepreke za pomenute kategorije nezaposlenih lica.

Obuhvat aktivnih politika zapošljavanja u proteklom periodu bio je ograničen smanjenjem raspoloživih budžetskih sredstava za sprovođenje mjera APZ-a. Naime, iznos budžetskih sredstava ZZCG za ove svrhe u 2009. godini iznosio oko 13 miliona eura, da bi nakon kontinuiranog smanjenja u 2016. godini iznosio svega 2,6 miliona, odnosno 3,65 miliona Eur.

U narednom periodu, neophodno je implementirati posebne aktivne mjere zapošljavanja koje targetiraju mlade, žene i teže zapošljive kategorije nezaposlenih lica. Preduslov za ostvarivanje ovih aktivnosti ogleda se u potrebi povećanja iznosa sredstava namijenjenih sprovođenju mjera aktivne politike zapošljavanja.

- **Regionalne razlike u nezaposlenosti**

Jedan od izazova koji karakteriše tržište rada Crne Gore je neujednačen razvoj njena tri geografska regiona: Sjevernog, Središnjeg i Primorskog. Ovo je prvenstveno posljedica činjenice da su raspoloživi razvojni resursi regiona u prethodnih nekoliko decenija realizovani na neadekvatan način, što kao dugoročnu posljedicu ima odliv stanovništva po regionima i izražene regionalne dimenzije u pokazateljima zaposlenosti i nezaposlenosti.

- **Visok nivo neformalne zaposlenosti**

Neformalna zaposlenost, kao paralelna aktivnost regularnoj aktivnosti, prisutna je kako u razvijenom, tako i nerazvijenom dijelu svijeta, odnosno ova pojava predstavlja globalni problem. Problem neformalne zaposlenosti predstavlja ujedno izazov i negativan uticaj na prava radnika, socijalnu zaštitu, uslove rada, inkluzivni razvoj, a šire na razvoj ekonomskih, socijalnih i drugih politika. Prema nacionalnom izvještaju o razvoju po mjeri čovjeka za 2016. godinu, pod nazivom "Neformalni rad: od izazova do rješenja", od ukupnog broja radno angažovanih u Crnoj Gori, 32,7% su angažovani ili neformalno (22,3%) ili im se dio zarade isplaćuje na ruke (10,4%).

Aktivnosti na suzbijanju neformalne zaposlenosti trebaju biti dugoročne, inkluzivne i sadržane u svim segmentima sistema, te obuhvatiti mjere od unapređenja poslovnog ambijenta, adekvatnih podsticaja za formalizaciju, jačanja efikasnosti rada inspeksijskih organa pa sve do osnaživanja povjerenja u institucije u pogledu implementacije.

- **Nedovoljna usklađenost ponude i tražnje na tržištu rada**

Tranzicija iz sistema obrazovanja na tržište rada predstavlja značajan trenutak u životu pojedinaca. Olakšana tranzicija u svijet rada, od velikog je značaja za mlade koji su prepoznati kao jedna od najranjivijih društvenih grupa. U cilju olakšanja tranzicije i smanjenja jaza između sistema obrazovanja i tržišta rada, neophodno je usklađivati upisnu politiku, odnosno upisnu kvotu sa potrebama tržišta rada. Takođe, neophodno je, kontinuirano prateći potrebe tržišta rada, usklađivati sadržaj studijskih programa, odnosno mijenjati ih u tijesnoj saradnji sa poslodavcima, s posebnim naglaskom na praktični dio nastave. Time će ishodi učenja i znanja koje studenti stiču biti primjenjivija u realnom radnom okruženju.

Kod velikog broja zanimanja ponuda je znatno veća od tražnje što nameće potrebu intenzivnije realizacije raznovrsnih programa obuka i osposobljavanja (dokvalifikacija, prekvalifikacija, kursevi itd.) primjerenih različitim ciljnim grupama u nastojanju da se, u što većoj mjeri, usklade odnosi ponude i tražnje na tržištu rada kroz povećanje znanja vještina i kompetencija, a time poveća i zapošljavanje, odnosno zapošljivost, posebno lica koja su u najnepovoljnijoj situaciji na tržištu rada kada je u pitanju njihova konkurentnost i socijalna uključenost.

- **Nisko učešće građana u programima cjeloživotnog učenja**

Podaci MONSTAT-a koji se odnose na procentualno učešće građana Crne Gore, starosti od 25-64 godine, u programima cjeloživotnog učenja, koji je u 2010. godini iznosio 2,40%, 2011. godini 2,8%, 2012. godini 2,5% i 2013. godini 3,1%, jasno ukazuju da je potrebno dalje raditi na osnaživanju cjeloživotnog učenja, kako sa aspekta promocije, tako i praktične primjene, kako bi povećali učešće odraslih u programima cjeloživotnog učenja.

- **Nedovoljna povezanost mjera aktivacije i socijalne pomoći**

U cilju bolje pokrivenosti i snažnije aktivacije ranjivih grupa, neophodno je jačati vezu između mjera aktivacije nezaposlenih lica i socijalne pomoći. Poseban značaj ogleda se u poboljšanju učešća i pristupa mladih, žena i dugoročno nezaposlenih tržištu rada.

Kao preduslov, potrebno je ojačati sadašnju mrežu ustanova i stepen razvijenosti usluga u lokalnim zajednicama u Crnoj Gori, koje trenutno ne omogućavaju korisnicima u sistemu socijalne i dječje zaštite da koriste usluge u neposrednom okruženju. Ovo se prvenstveno odnosi na usluge koje podržavaju ostanak korisnika u porodičnom okruženju: dnevni boravci za djecu sa smetnjama u razvoju, dnevni boravci i klubovi za stara lica; kao i prihvatilišta i prihvatne stanice, sigurne kuće za žrtve zlostavljanja i trgovine ljudima, kapaciteti za privremeni smještaj starih, stanovanje uz podršku za odrasla lica sa invaliditetom i djecu i mlade bez roditeljskog staranja po prestanku smještaja..

- **Nizak nivo uključivanja lica sa invaliditetom i ranjivih grupa na tržište rada**

Lica sa invaliditetom predstavljaju jednu od kategorija lica sa preprekama u zapošljavanju. Problemi kao što su: predrasude poslodavaca o radnim sposobnostima, neodgovarajuće obrazovanje, nedostatak znanja ili radnog iskustva, teškoće u prilagođavanju (neprilagođenost radnih mjesta i radne okoline, društvo), nizak nivo socijalne podrške i drugo, onemogućavaju licima sa invaliditetom da se ravnopravno uključuju u rad sa ostalim licima, tj. da budu konkurentna na tržištu rada i integrisana u društvo.

Romi i Egipćani su marginalizovana manjinska zajednica u Crnoj Gori. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvatanost sa uslovima etničkih stereotipa i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu.

Dio II: Pregled mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017. godinu

PRIORITET 1: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti

Cilj 1. Stimulisanje kreiranja zaposlenosti i podsticanje konkurentnosti unapređenjem poslovnog okruženja

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
1.1.1.	Dalje unapređenje biznis ambijenta: - kroz unapređenje postupka izdavanja građevinskih dozvola; - unapređenje rada katastra u dijelu registrovanja nepokretnosti	Pojednostavljena procedura	MF	
1.1.2.	Realizacija programa državne pomoći – Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori	Broj klastera kojima je odobrena finansijska pomoć	ME/UNDP (tehnička podrška klasterima u pripremi aplikacija za Program)	
1.1.3.	Finansijska podrška za mala i srednja preduzeća i porodični biznis	Broj odobrenih kredita po preduzećima Broj odobrenih kredita (nosioci kredita su žene) Broj novootvorenih radnih mjesta/ održiva radna mjesta	IRF	
1.1.4.	Realizacija Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu CG i manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave	Broj preduzeća kojima se subvencionise kamatna stopa	ME/ IRF	

1.1.5.	Realizacija programa državne pomoći - Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja.	Broj preduzeća kojima je odobrena finansijska pomoć	ME	
1.1.6.	Podsticaj razvoja biznis zona	Primjena Uredbe o biznis zonama	ME/ JLS	
1.1.7.	Podsticanje direktnih investicija kroz realizaciju Uredbe o podsticanju direktnih investicija	Realizacija investicionih projekata koji su finansijski podržani od strane Vlade Crne Gore Zapošljavanje određenog broja lica	Sekretarijat za razvojne projekte/ME/MPRR/MRT/Lokalna samouprava,/Poreska uprava;/Komisija za kontrolu državne pomoći	
1.1.8.	Unapređenje rada inspekcije rada sa ciljem efikasnije zaštite prava radnika i sprečavanja neprijavljenog rada	Broj inspekcijskih nadzora Broj izrečenih mjera Broj sprovedenih programa edukacije	UIP /Inspekcija rada	
1.1.9.	Organizovanje oko 20 okruglih stolova na različite teme relevantne za poslovanje privrednih subjekata	Učešće 400 predstavnika članova UPCG	UPCG	-

Cilj 2. Povećanje efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na uključivanje na tržište rada mladih, žena i dugoročno nezaposlenih lica

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
1.2.1.	Realizacija IPA projekta Efikasne i inkluzivne mjere politike zapošljavanja: Ugovor o uslugama Sprovođenje grant šeme	Broj sprovedenih obuka kroz implementaciju ugovora o uslugama	MRSS/ZZZCG	Ukupno: 2.298.884,00€ IPA:1.954.049,61 € MRSS:

		25% zaposlenih kroz sprovođenje grant šeme		344.834,00 € (sredstva opredijeljena za 2016. i 2017. godinu)
1.2.2.	Analiza efekata aktivnih mjera zapošljavanja	Urađena analiza efekata aktivnih mjera zapošljavanja	MRSS	IPA
1.2.3.	Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica	Broj lica uključenih u programe kao % ukupnog broja nezaposlenih na uporedni period	ZZZCG	300.000,00 €
1.2.4.	Realizacija javnih radova, programa društvene brige o djeci i mladima, zaštite lica sa invaliditetom, zaštite životne sredine, pomoći starim licima, obrazovnih, kulturnih i drugih programa od javnog interesa, za prioritarno, dugoročno nezaposlena lica	Promjena broja dugoročno nezaposlenih lica kao % ukupnog broja učesnika programa u odnosu na uporedni period	ZZZCG	1.300.000,00 €
1.2.5.	Program osposobljavanja za rad kod poslodavca	Promjena broja dugoročno nezaposlenih lica koja su uključena u programe za povećanje zaposlenosti i zapošljivosti u odnosu na prethodni period	ZZZCG	400.000,00 €
1.2.6.	Program osposobljavanja za samostalan rad	Promjena broja mladih koji su uključeni u program osposobljavanja za samostalan rad	ZZZCG	200.000,00 €
1.2.8.	Program profesionalne orijentacije licima kojima su ove programske aktivnosti potrebne	Promjena broja lica obuhvaćenih aktivnostima profesionalne orijentacije u odnosu na	ZZZCG	Redovne aktivnosti

		prethodni period		
1.2.10.	Unapređenje nivoa povezanosti poslodavaca i nezaposlenih putem informacionog sistema i razvoja vidova neposredne komunikacije (informatičko povezivanje, sajmovi zapošljavanja, okrugli stolovi)	Unaprijeđeno informatičko povezivanje Broj sajмова za zapošljavanje Broj okruglih stolova	ZZZCG	Redovne aktivnosti
1.2.11.	Kreiranje okvira saradnje i razmjene podataka između CSR i ZZZCG prilikom sprovođenja individualnog plana aktivacije	Potpisan sporazum o procesu socijalne aktivacije radno sposobnih korisnika MOP-a (MRSS-CSR-ZZCG)	MRSS/ZZZCG	-
1.2.12.	Pružanje podrške unapređenju sticanju znanja, vještina i kompetencija mladih sa visokim obrazovanjem, bez radnog iskustva	Broj visokoobrazovanih mladih uključen u program Broj učesnika programa zaposlen šest mjeseci posle isteka učešća u programu	ZZZCG / Uprava za kadrove / Vlada CG	-
1.2.13.	Subvencije za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	Ukupan broj odobrenih subvencija i struktura po kategorijama	MRSS, MF, ZZZCG, PU	-
1.2.14.	Organizovanje 12 radionica za mlade iz sva 3 regiona CG i predavanja za studente na različite teme iz oblasti preduzetništva	Oko 100 mladih će steći nova znanja i vještine iz ovih oblasti Oko 200 mladih će slušati predavanja	UPCG	-
1.2.15	Podrška projektima zapošljavanja	Povećanje zapošljivosti 90% učesnika projekata i zapošljavanje najmanje 30% uspješnih učesnika projekata/ broj uspješnih učesnika	ZZZCG	350.000,00 €

		projekata i broj zaposlenih učesnika projekta neposredno i u periodu do šest mjeseci po realizaciji projekata		
--	--	---	--	--

Polazeći od programskih zadataka utvrđenih na osnovu potreba i mogućnosti lica otežanog zapošljavanja i potreba korisnika programa od javnog interesa, Zavod za zapošljavanje je u 2016. godini, realizovao programe javnih radova.

Javni radovi su se sprovedili u saradnji sa ministarstvima, lokalnim upravama, javnim ustanovama, nevladinim sektorom, poslodavcima i drugim pravnim licima, kroz programe socijalne zaštite, ekološke, obrazovne, kulturne i druge slične programe utemeljene na društveno korisnom i neprofitabilnom radu koji na tržištu ne stvaraju nelojalnu konkurenciju.

Tako je, u cilju adekvatne pripreme Crne Gore za turističku sezonu, i u ovoj godini realizovan javni rad Neka bude čisto. Takođe, realizovani su i javni radovi koji se odnose na programe socijalne podrške namijenjene starim i drugim licima u stanju socijalne potrebe, djeci i mladima sa teškoćama u razvoju, programe podsticanja razvoja turizma, pružanja zanatskih usluga i drugi društveno korisni programi.

U javnim radovima zaposleno je na određeno vrijeme, u prosječnom trajanju od šest mjeseci, 1.096 teže zapošljivih, nezaposlenih lica iz evidencije Zavoda za zapošljavanje. Učešće lica koja su na evidenciji nezaposlenih duže od šest mjeseci i koja su zbog posledica prolongirane nezaposlenosti nedovoljno konkurentna na tržištu rada, u ukupnom broju lica zaposlenih u javnim radovima iznosilo je 60%. Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvovala su sa 69%, dok je učešće mladih do 24 godine života 12%, odnosno do 29 godina 21%. Posmatrano, prema nivoima obrazovanja najviše je zaposleno lica sa završenom srednjom školom 44%, a s teritorijalnog aspekta posmatrano, najviše je bilo zaposlenih lica iz sjevernih i manje razvijenih opština Crne Gore 70%.

Napominjemo, da su javnim radovima iz oblasti društvene brige o djeci i mladima, starim i drugim licima u stanju socijalne potrebe obuhvaćeno 1.124 korisnika ovih programa od javnog interesa.

Zavod za zapošljavanje je, tokom 2016. godine, realizovao **programe obrazovanja i osposobljavanja**, za 454 nezaposlena lica, u saradnji sa 27 organizatora obrazovanja odraslih. Programi sticanja stručnih kvalifikacija realizovani su za 353, a programi sticanja znanja i vještina za 101 nezaposleno lice.

Posmatrano prema nivoima obrazovanja najviše je učesnika programa sa završenom srednjom školom (III i IV nivoa obrazovanja) 252, zatim 146, sa visokom školom i 56 sa završenom osnovnom školom. Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvovala su sa 59 %, lica do 24 godine života sa 66 %, a dugoročno nezaposlena lica sa 57 %. U programima su učestvovala i 4 pripadnika RE populacije.

Realizacijom programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih 353 nezaposlena lica su stekli stručne kvalifikacije za zapošljavanje u uslužnim djelatnostima, građevinarstvu, turizmu i ugostiteljstvu, kao i u prerađivačkoj industriji. Takođe, zapošljivost su povećala i lica iz evidencije Zavoda za zapošljavanje sticanjem znanja engleskog, italijanskog i njemačkog jezika (62 lica), kao i informatičkih znanja i vještina (50 lica).

Zavod za zapošljavanje je u 2016. godini, realizovao program **osposobljavanja za rad kod poslodavca**. Program je realizovan u saradnji sa poslodavcima iz privatnog sektora, koji su ostvarili neto porast broja zaposlenih u odnosu na prosječan broj zaposlenih u poslednjih 12 mjeseci i iskazali spremnost da sprovođenjem svojih programa osposobljavanja, u najkraćem trajanju od jednog mjeseca, obezbjede nedostajuću radnu snagu.

Ovim programom obuhvaćeno je 250 dugoročno nezaposlenih lica koja nijesu bila u radnom odnosu u poslednjih 12 mjeseci, jer njihova stečena znanja i vještine nijesu bile dovoljne za zapošljavanje. Učesnici programa su, prije svega, lica sa stečenim srednjim obrazovanjem (77%), mlada lica (37%), i lica ženskog pola 46% (114). Lica iz sjevernih i manje razvijenih opština, u ukupnom broju lica obuhvaćenih programom, učestvovala su sa 77% što je iznad planiranog broja učesnika iz navedenih opština (60%).

Aktivnosti pripreme kako, poslodavaca koji su izvodili, tako i nezaposlenih lica koja su učestvovala u programu, realizovane su na način i u rokovima utvrđenim Programom rada Zavoda za 2016. godinu. Uspješnost nezaposlenih lica u savladavanju programa osposobljavanja potvrđuje visok stepen usklađenosti programskih sadržaja sa njihovim mogućnostima, a činjenica da su izabrani poslodavci zaposlili sve uspješne učesnike programa potvrđuje da su aktivnosti izbora učesnika programa uspješno sprovedene.

Kroz ovaj vid saradnje sa poslodavcima, svim učesnicima je obezbijedeno zapošljavanje na određeno vrijeme, u prosječnom trajanju od šest mjeseci, kod poslodavaca koji su realizovali programe osposobljavanja za rad i na poslovima za čije obavljanje su osposobljeni.

U cilju ublažavanja posledica dugoročne nezaposlenosti, Zavod za zapošljavanje je u 2016. godini, realizovao **program osposobljavanja za samostalan rad**.

Na planu realizacije ovog programa, Zavod je ostvario saradnju sa poslodavcima iz privatnog sektora, prije svega malim i srednjim preduzećima, koja su ostvarila neto porast broja zaposlenih u odnosu na prosječan broj zaposlenih u poslednjih 12 mjeseci.

Program osposobljavanja za samostalan rad, realizovan je za 71 nezaposleno lice sa stečenim srednjim obrazovanjem, prije manje od dvije godine, bez iskustva u nivou obrazovanja. Sa aspekta starosne i polne strukture učešće lica do 25 godina života u ukupnom broju učesnika ovog programa iznosilo je 88% (63 lica), a lica ženskog pola 42% (30 lica).

Realizacijom programa osposobljavanja za samostalan rad, omogućeno je zapošljavanje lica u nepovoljnom položaju na tržištu rada, u trajanju od šest mjeseci, kod poslodavaca koji su izvodili program. Poslodavci su obezbjedili mentore koji su sproveli programske sadržaje prilagođene profesionalnim i ličnim karakteristikama učesnika ovog programa i osposobili ih za samostalno obavljanje poslova u okviru nivoa obrazovanja.

Budžetom Crne Gore za 2017. godinu za realizaciju mjera i aktivnosti **u okviru ovog cilja, kada je u pitanju Zavod, opredijeljeno je 2.220.000,00 € kojima je, između ostalog predviđeno da se obuhvati 1.450 lica:**

Programi obrazovanja i osposobljavanja - 300 lica.....	300.000,00 €
Program osposobljavanja za rad kod poslodavca - 200 lica.....	400.000,00 €
Program osposobljavanja za samostalan rad - 100 lica.....	200.000,00 €
Javni radovi - 850 lica	1.300.000,00 €
Neka bude čisto – 110 lica	40.000,00 €
Asistenti u nastavi – 270 lica	700.000,00 €
Asistenti u centru, udruženju kući – 220 lica.....	300.000,00 €
Njega starih lica – 50 lica.....	50.000,00 €
Ostali radovi – 200 lica.....	210.000,00 €

Zavod za zapošljavanje, kao regulator odnosa na tržištu rada kreira projekte zapošljavanja, odnosno učestvuje u realizaciji projekata vezanih za funkcionisanje i razvoj tržišta rada. Projekti zapošljavanja usaglašeni su kako, sa nacionalnim strateškim i planskim dokumentima, tako i sa evropskim, odnosno međunarodnim preporukama u oblasti razvoja tržišta rada. Realizacija ovih projekata podrazumjeva partnerski pristup u sprovođenju inovativnih projektnih aktivnosti vezanih za podizanje nivoa zapošljivosti, odnosno zapošljavanje lica u nepovoljnom položaju na tržištu rada. **Za ovu namjenu Zavod je u 2017. godini planirao 350.000,00 €**

Cilj 3: Obezbjeđivanje veće zaposlenosti u nerazvijenim područjima Crne Gore

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
1.3.1.	Podsticanje razvoja preduzetništva putem kreditiranja, pod uslovima povoljnijim od tržišnih, onih biznis ideja koje u sebi sadrže novo zapošljavanje sa posebnim akcentom na manje razvijena područja	Broj odobrenih kredita; Broj otvorenih novih radnih mjesta	ZZZCG	200.000,00 €
1.3.2.	Finansijska i savjetodavna podrška za one koji otpočinju posao, posebno na sjeveru Crne	Broj dodijeljenih kredita Broj odobrenih	MPRR	

	Gore, kako bi se promovisao agro turizam i drugi alternativni oblici ekonomske aktivnosti, kao što su zeleni poslovi	projekata		
1.3.3.	Sprovođenje obuka za preduzetnike i lica koja započinju biznis	Broj obučениh preduzetnika i lica koja započinju biznis	ZZZCG/MSP	5.000,00€
1.3.4.	Organizovanje mentorstava za žene iz opštine Rožaja koje žele da započnu sopstveni biznis	Oko 15 žena će koristiti usluge mentora	UPCG	-

U 2016. godini podnijeto je 30 zahtjeva za dodjelu kredita, ukupne vrijednosti 200.000,00€, čijom realizacijom bi se otvorilo 40 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 6 zahtjeva (30% podnijetih zahtjeva za kredit od strane nezaposlenih lica) podnijele su nezaposlene žene. Vrijednost njihovih projekata je 30.000,00€ čijom realizacijom je planirano otvaranje 6 novih radnih mjesta.

Posmatrano po opštinama, najviše podnijetih zahtjeva je u: Nikšiću (6 ili 20%), Podgorici (5 ili 16,66%), Bijelom Polju i Pljevljima (4 ili 13,33%).

U 2016. godini isfinansirano je 25 kredita, ukupne vrijednosti 160.000,000€, namijenjenih otvaranju 32 nova radna mjesta. Od ovog broja, 19 isfinansiranih kredita (76%) je za nezaposlena lica i 6 kredita (24%) za pravna lica.

Kao nastavak ove aktivnosti u **2017. godini** će se implementirati aktivnost podsticanja razvoja preduzetništva putem kredita (za 35-40 korisnika) u iznosu 200.000,00 €, pod uslovima povoljnijim od tržišnih, onih biznis ideja koje u sebi sadrže novo zapošljavanje.

PRIORITET 2: Efikasno funkcionisanje tržišta rada

Cilj 1: Usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
2.1.1.	Izrada novog Zakona o radu	Utvrđen predlog Zakona	MRSS	-
2.1.2.	Izrada novog Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti	Utvrđen predlog Zakona	MRSS	-
2.1.3.	Izrada Odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za	Donijeta Odluka Odluka o	MRSS	-

	privremeni boravak i rad stranaca za 2017. godinu	utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2017. godinu		
2.1.4.	Izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostrane kvalifikacije za obavljanje regulisane profesije	Utvrđen predlog Zakona	MRSS	-
2.1.5.	Poboljšanje efikasnosti procesa bipartitnog i tripartitnog socijalnog dijaloga kroz Platformu za zapošljavanje i socijalna pitanja“ (ESAP), u čiju realizaciju je uključen i Socijalni savjet Crne Gore.	Stručna procjena stanja (peer review) strukture, funkcioniranja i efektivnosti ekonomsko-socijalnih savjeta (ESV)	SS / MRSS / ILO	-
2.1.6	Organizovanje 2 radionice ne temu <i>jači socijalni dijalog u zemljama zapadnog Balkana</i>	Oko 40 poslodavaca i zaposlenih će razmijeniti znanja i iskustva o socijalnom dijalogu i radnim odnosima u CG i na nivou EU	UPCG	-
2.1.7.	Dalji razvoj kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za uključivanje u EURES mrežu	Organizacija sajмова zapošljavanja u inostranstvu Potpisivanje sporazuma o saradnji na zašpoš. cg građana u inostranstvu	ZZZCG	Redovne aktivnosti

Cilj 2: Promovisanje fleksigurnosti i smanjivanje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
2.2.1.	Promovisanje fleksibilnosti na tržištu rada i povećanje efikasnosti posredovanja u zapošljavanju kroz razvoj agencija za ustupanje i agencija za zapošljavanje	Broj registrovanih agencija za ustupanje Broj registrovanih agencija za zapošljavanje	Agencije/ MRSS	-
2.2.2.	Unapređenje rada Socijalnog savjeta i socijalnog dijaloga kroz razvoj kolektivnog pregovaranja i sagledavanje utica	Broj mišljenja preporuka i zaključaka	SS / MRSS	-
2.2.3.	Organizovanje dvije radionice na temu djelatnost agencija za privremeno ustupanje zaposlenih	Oko 60 predstavnika članova UPCG će steći nova znanja i vještine iz ove oblasti	UPCG	
2.2.4.	Organizovanje dvije radionice na temu rodna ravnopravnost i pomirenje poslovnih i privatnih obaveza	Oko 60 predstavnika članova UPCG će steći nova znanja i vještine iz oblasti zdravlja i zaštite na radu i rodne ravnopravnosti	UPCG	

Cilj 3: Podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
2.3.1.	Sprovođenje aktivnosti inspekcije rada u cilju tranzicije iz neformalne u formalnu zaposlenost	Broj lica uvedenih u formalnu zaposlenost	UIP/ Inspekcija rada	

PRIORITET 3: Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada

Cilj 1: Promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.1.1.	Organizovanje različitih aktivnosti (Manifestacija: "Dani obrazovanja odraslih" i dr.) u cilju promovisanja obrazovanja odraslih	Okrugli stolovi, predavanja i dr.	MP/CSO	
3.1.2.	Unapređenje procedura priznavanja neformalnog i informalnog učenja	Unapređeni propisi koji uređuju procedure priznavanja neformalnog i informalnog učenja (Izmijenjen Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama i odgovarajući pravilnici)	MP/CSO/MR SS/IC	
3.1.3.	Andragoško osposobljavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih i izrada andragoškog priručnika za nastavnike koji realizuju drugi ciklus osnovne škole za odrasle	Broj andragoški osposobljenih nastavn Izrađen andragoški priručnik ika/ca	CSOMP/ZZŠ Organizatori obrazovanja odraslih	
3.1.4.	Podrška školama radi širenja mreže organizatora obrazovanja odraslih koji posjeduju licencu za realizaciju programa	Povećanje broja osnovanih licenciranih organizatora obrazovanja za 10%	MP/ Organizatori obrazovanja odraslih	
3.1.5.	Poboljšanje obrazovne ponude za različite ciljne grupe	Urađeno najmanje deset programa za različite ciljne grupe	CSO/škole	
3.1.6.	Sprovođenje programa karijerne orijentacije u stručnim školama	Program obuke završilo najmanje 100 nastavnika	MP/CSO, Zavod za školstvo	

3.1.7.	Promovisanje stručnog obrazovanja orjentisanog prema potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima Crne Gore	Broj promotivnih aktivnosti kod različitih ciljnih grupa	CSO/MP,IC	
3.1.8.	Analiza stanja obrazovanja odraslih u cilju jačanja ovog segmenta obrazovnog sistema	Date preporuke za unapređenje stanja i oblasti u obrazovanju odraslih	CSO/MP/PK CG/UPCG/ Sindikati, lokalne samouprave, NVO, licencirani organizatori	

Cilj 2: Unapređenje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima i usaglašavanje sa potrebama tržišta rada

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.2.1.	Obuka sektorskih komisija za predviđanje potreba za vještinama i za pisanje ishoda učenja	Obučeno najmanje pet sektorskih komisija za predviđanje potreba za vještinama i za pisanje ishoda učenja	MP/CSO	
3.2.2.	Sprovođenje istraživanja i utvrđivanje potreba za revizijom postojećih ili izradom novih kvalifikacija od strane sektorskih komisija.	Utvrđeni prioriteti za pripremu programa za školsku 2018/2019. gдинu.	MP/CSO	
3.2.3	Priprema standarda zanimanja, standard kvalifikacija i ispitnih kataloga	Urađeno najmanje 20 standarda zanimanja, 10 standarda kvalifikacija	CSO/sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	
3.2.4.	Priprema programa obrazovanja za odrasle i ispitnih kataloga za sticanje stručnih kvalifikacija	Urađeno najmanje 10 posebnih programa i 10 ispitnih kataloga	CSO/sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	

3.2.5.	Priprema modularizovanih obrazovnih programa za nivoe II-V	Urađeno najmanje 10 modularizovanih programa	CSO/ Odbor za stručno obrazovanje, Nacionalni savjet za obrazovanje	
3.2.6.	Prilagođavanje obrazovnih programa licima sa posebnim obrazovnim potrebama u cilju njihovog lakšeg uključivanja na tržište rada	Broj prilagođenih obrazovnih programa	CSO/MP	
3.2.7.	Unapređenje preduzetničkih vještina učenika/polaznika u cilju njihovog samostalnog uključivanja na tržište rada po završetku školovanja	Broj realizovanih aktivnosti u cilju unapređenja preduzetničkih vještina učenika / polaznika	CSO / poslodavci	
3.2.8.	Organizovanje dvije radionice za sticanje preduzetničkih znanja i vještina za nezaposlene žene i izrada Vodiča za otpočinjanje biznisa	Oko 30 nezaposlenih žena iz opštine Rožaje će steći znanja i vještine iz preduzetništva Pripremljen i odštampan Vodič za otpočinjanje biznisa	UPCG, opština Rožaje	

PRIORITET 4: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

Cilj 1: Unapređenje socijalne inkluzije i sistema socijalne i dječje zaštite, u cilju bolje pokrivenosti i aktivacije ranjivih grupa

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.1.1.	Unapređenje saradnje kroz sprovođenje zajedničkih obuka	Unaprijeđene vještine 40	MRSS/ CSR/ ZZZCG	-

	CSR i ZZZCG, kada je u pitanju uključivanje teže zapošljivih lica na tržište rada	službenika u ZZZCG i CSR za pružanje relevantne pomoći osobama s invaliditetom i RE populaciji u cilju unaprijeđenja njihove zapošljivosti i socijalne integracije. 8-10 predstavnika ZZZCG i CSR učestvovali u studijskoj posjeti nekoj od država članica EU, u cilju razmjene dobrih praksi		
3.1.2.	Unapređenje stručnih znanja zaposlenih u CSR putem sprovođenja akreditovanih programa obuke	Sprovedeni akreditovani programi obuke zaposlenih u CSR	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu/CSR	
3.1.3.	Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	Izrađeni i sprovedeni individualni planovi aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	MRSS/CSR/ZZZ/socijalni partneri	Redovne aktivnosti
3.1.4.	Razvoj usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou	Obuhvat uslugama socijalne i dječje zaštite/broj korisnika/ca	MRSS/Lokalne samouprave/ Licencirani pružaoci usluga socijalne i dječje zaštite	
3.1.5.	Revizija Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti	Utvrđen predlog zakona	MRSS	

Cilj 2: Integracija u obrazovanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom

	MJERE / AKTIVNOSTI 2016	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.2.1.	Profesionalno informisanje i savjetovanje teže zapošljivih lica i lica sa invaliditetom pri izboru ili promjeni zanimanja, obrazovanja i drugih odluka u vezi sa obrazovanjem i zapošljavanjem	Broj realizovanih programa Broj lica sa invaliditetom kojima je pružena usluga	ZZZCG	Redovne aktivnosti
3.2.2.	Uključivanje lica sa invaliditetom u mjere aktivne politike zapošljavanja	Broj lica sa invaliditetom uključenih u mjere Vrste i broj sprovedenih mjera Broj zaposlenih lica sa invaliditetom	ZZZCG	120.000,00 €
3.2.3.	Rad komisije za profesionalnu rehabilitaciju	Izveštaji o radu komisije	ZZZCG	100.000,00 €
3.2.4.	Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom	Broj lica sa invaliditetom uključenih u pojedine mjere i aktivnosti Broj lica sa invaliditetom zapošljivih: na otvorenom tržištu rada; pod posebnim uslovima; nezapošljivih lica sa invaliditetom Broj zaposlenih nakon sprovedenih mjera i aktivnosti	ZZZCG/ poslodavci	300.000,00 €
3.2.5.	Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom	Broj odobrenih projekata Broj zaposlenih lica sa invaliditetom	ZZZCG	3.750.000,00 €

3.2.6.	Podrška razvoja preduzetništva lica sa invaliditetom	Broj odobrenih kredita	ZZZCG	30.000,00 €
3.2.7.	Realizovanje programa i projekata za psihološko osnaživanje dugoročno nezaposlenih lica radi uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja i programe profesionalne rehabilitacija	Broj realizovanih programa i projekata Broj uključenih lica	ZZZCG/ NVO	Redovne aktivnosti
3.2.8.	Unapređenje zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz subvencioniranje zapošljavanja lica sa invaliditetom	Broj zaposlenih lica sa invaliditetom	ZZZCG	1.700.000,00 €

Na osnovu pojedinačno dostavljenih mjesečnih izvještaja o radu prvostepenih komisija, zaključno sa 30.11.2016. godine, konstatovano je da su, prvostepene komisije donijele nalaz i mišljenje o utvrđenom procentu invaliditeta za 2480 lica.

U toku 2016. godine u mjere profesionalne rehabilitacije uključeno je 210 lica (205 lica sa invaliditetom i pet ostalih teže zapošljivih lica), iz evidencije svih područnih jedinica, kod dva izvođača (ZOPT – 95 lica, Pamark – 115 lica). Od ukupnog broja uključenih, 118 je žena (116 žena sa invaliditetom i dvije teže zapošljive) (56,19%).

Od 01.01.2016. godine do 31.12.2016. godine, u mjere 1 i 2 (savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja i utvrđivanje preostale radne sposobnosti) uključeno je 120 lica sa invaliditetom (70 žena): 19 lica (14 žena) iz Podgorice, šest lica (četiri žene) iz Danilovgrada, 27 lica (16 žena) iz Bara, 29 lica (17 žena) iz Bijelog Polja, jedno lice iz Mojkovca, 15 lica (osam žena) iz Tivta, osam lica (pet žena) iz Nikšića, po dva lica iz Herceg Novog i Berana i jedno lice iz Kotora.

U mjere 1 i 2 u toku 2016. godine, uključena su i četiri teže zapošljiva lica (dvije žene) iz Podgorice.

U toku 2016. godine, u mjere 7, 8 i 9 (analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom; izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lica sa invaliditetom; izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lica sa invaliditetom), uključeno je 39 lica (23 žene).

U navedene mjere uključuju se zaposlena lica sa invaliditetom, radi ostvarivanja prava njihovih poslodavaca na subvencije za bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje i učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom.

U mjere 3,4,5 (pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva i razvijanje socijalnih

spretnosti i vještina), u izvještajnom periodu, uključeno je 45 lica sa invaliditetom (26 žena): 13 u Bijelom Polju (12 žena), 15 u Podgorici (sedam žena) i 6 u Nikšiću (jedna žena) i 11 u Tivtu (šest žena).

U mjere 3, 4 i 5, u izvještajnom periodu uključeno je i jedno teže zapošljivo lice iz Nikšića.

U 2016. godini, zaposleno je 245 lica sa invaliditetom kod 181 poslodavca. Na neodređeno vrijeme zaposleno je 65 lica sa invaliditetom, a na određeno vrijeme zaposleno je 180 lica (ova lica su više puta zasnivala radni odnos na određeno vrijeme u toku tekuće godine ili im je prestao radni odnos). Poslodavcima koji su zapošljavali lica sa invaliditetom priznato je pravo na subvenciju zarade.

Pravo na subvenciju – dodjelu bespovratnih sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada, u 2016. godini ostvarilo je 27 poslodavaca za 37 zaposlenih lica, a 12 poslodavaca je ostvarilo pravo na subvenciju – dodjelu sredstava na ime ličnih troškova asistenta (pomagača u radu), za 15 zaposlenih lica sa invaliditetom.

Na dan 31.12.2016. godine, 144 poslodavca je ostvarivalo pravo na subvenciju zarade za 222 zaposlena lica sa invaliditetom (94 žene), od kojih je 146 lica zaposleno na neodređeno vrijeme.

Po javnom pozivu od 13.11.2016. godine, za dodjelu bespovratnih sredstava – grant šeme, odobreno je finansiranje 30 projekata, u iznosu od 1.481.824,05€, čija realizacija počinje 10.01.2017. godine. Prvi dio dodijeljenih sredstava u iznosu od 740.912,03€ isplaćen je izvođačima projekata po zaključenju ugovora sa Zavodom, tj. do 31.12. 2016. godine.

Budžetom Crne Gore u okviru budžeta Zavoda predviđeno je **6.000.000,00€** na poziciji Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom za realizaciju mjera i aktivnosti koje se finansiraju iz tih sredstava:

• Programi profesionalne rehabilitacije	300.000,00 €
• Rad Komisije za profesionalnu rehabilitaciju	100.000,00 €
• Stimulisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom	1.700.000,00 €
(subvencije zarada, prilagođavanje radnog mjesta i dr)	
• Finansiranje grant šema	3.750.000,00 €
• Mjere aktivne politike zapošljavanja	120.000,00 €
• Podrška razvoja preduzetništva lica sa invaliditetom	30.000,00 €

U oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, u 2017-oj godini planiraju se sledeće aktivnosti:

- Kontinuirani rad komisija za profesionalnu rehabilitaciju, po zahtjevima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti, mogućnosti zapošljavanja i po zahtjevima za priznavanje prava na uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije;
- Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije kod izabranih izvođača profesionalne rehabilitacije, u kojima učestvuju nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, na osnovu

plana profesionalne rehabilitacije koji su zaključili sa savjetnikom za profesionalnu rehabilitaciju;

- Uključivanje lica sa invaliditetom u mjere aktivne politike zapošljavanja (informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja, profesionalnu orijentaciju, informativno motivacione radionice, javni rad, finansiranje zarada pripravnika, obrazovanje i osposobljavanje odraslih, podrška samozapošljavanju i dr.);
- Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- Dodjela subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom (bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom; kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom; učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom i subvencije zarade lica sa invaliditetom koje zaposli);
- Dodjela novčanih pomoći polaznicima programa profesionalne rehabilitacije za vrijeme trajanja programa;
- Unapređenje baze podataka za lica sa invaliditetom, koja je sastavni dio aplikativnog programa evidencije nezaposlenih lica, u dijelu koji se odnosi na primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom;

U kontinuitetu će se raditi na unapređenju obrazovanja i osposobljavanja ove populacije kroz realizaciju **programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanja** za lica koja nemaju stručnu spremu u cilju njihovog većeg uključivanja na tržište rada.

Kao i u prethodnoj i u 2017. godini će se u realizaciju programa **javnih radova** nastojati uključiti što veći broj nezaposlenih ove populacije i dodatno motivisati poslodavci za njihovo zapošljavanje.

Cilj 3: Uključivanje društveno ranjivih grupa na tržište rada

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT/ INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.3.1.	Nastavak programa subvencionisanog zapošljavanja teže zapošljivih lica kroz Uredbu o subvencionisanju određenih kategorija nezaposlenih lica	Broj zaposlenih po uredbi o subvencionisanju	PU	
3.3.2.	Realizacija programa obrazovanja, za sticanje stručne kvalifikacije za RE populaciju	10 lica uključeno u programe	ZZZCG	10.000,00 €

3.3.3.	Realizacija programa javnih radova za RE populaciju	50 lica uključeno u program	ZZZCG	40.000,00 €
---------------	---	-----------------------------	-------	-------------

Tokom 2016. godine u programe aktivne politike zapošljavanja uključena su **22 pripadnika** populacije Roma i Egipćana (osam žena ili 36,36%), i to:

- U **programe javnih radova** uključeno je **18 lica RE** populacije (četiri žene).
- U program obrazovanja i osposobljavanja za zanimanje „frizer za žene“, u Podgorici, uključene su **četiri žene**.

U 2017. godini planira se uključivanje RE populacije u **programe obrazovanja i osposobljavanja i program osposobljavanja kod poslodavca** za 10 lica (10.000,00 €) i uključivanje RE populacije u programe **javnih radova** za 50 lica (40.000,00 €).

III Finansijski okvir za realizaciju Programa rada Zavoda u 2017. godini

1. Javni radovi 850 lica	1.300.000,00 €
• Neka bude čisto – 110 lica	40.000,00 €
• Asistenti u nastavi – 270 lica	700.000,00 €
• Asistenti u centru, udruženju kući – 220 lica	300.000,00 €
• Njega starih lica – 50 lica	50.000,00 €
• Ostali radovi – 200 lica	210.000,00 €
2. Programi obrazovanja i osposobljavanja 300 lica	300.000,00 €
3. Subvencije za zapošljavanje – program osposobljavanje za rad kod poslodavca 200 lica	400.000,00 €
4. Subvencije za zapošljavanje - program osposobljavanje za samostalan rad 100 lica	200.000,00 €
5. Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom i teže zapošljivih lica	6.000.000,00 €
• Programi profesionalne rehabilitacije	300.000,00 €
• Rad Komisije za profesionalnu rehabilitaciju	100.000,00 €
• Stimulisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom (subvencije zarada, prilagođavanje radnog mjesta i dr)	1.700.000,00 €
• Finansiranje grant šema	3.750.000,00 €
• Mjere aktivne politike zapošljavanja	120.000,00 €
• Podrška razvoja preduzetništva lica sa invaliditetom	30.000,00 €
6. Programi namijenjeni RE populaciji 50 lica	50.000,00 €
7. Sredstva za projekte	350.000,00 €
8. Krediti za samozapošljavanje (35-40 kredita)	200.000,00 €
<u>Ukupno, po Budžetu Zavoda za 2017. godinu:</u>	<u>8.800.000,00 €</u>